

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

اهمیت درخت از دیدگاه قرآن

میلاد بی‌ریا*^۱، سعید خدابخشی^۲، مرضیه بختیاری^۳

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مهندسی علوم خاک، دانشگاه شهید چمران اهواز

دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مهندسی علوم خاک، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

دانشجوی کارشناسی مهندسی علوم خاک، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

(milad.biria1990@gmail.com)

چکیده

جهان آفرینش و طبیعت، خود کتابی است که از قالب حروف و کلمات و جملات بیرون آمده و بصورت ماه و خورشید، کوه و جنگل، دریا و خشکی، حیوان و انسان، گیاه و جماد تجسم یافته است. درختان نیز از جمله مواهب طبیعت بوده، که اهمیت زیادی در زندگی انسان دارد. از جمله تأمین اکسیژن. درخت از یک سو تأمین کننده بخش عمده ای از مواد مورد تغذیه آدمی است و از دیگر سو مایه آرامش و نشاط روحی او. در این کتاب آسمانی در اغلب موارد از درخت با واژه «شَجَر» یاد شده است. «شَجَر» را واژه شناسان این گونه تعریف نموده اند: «هر روئیدنی که تنه دارد» و آنچه تنه ندارد را «نجم، عشب و حشیش» می‌نامند. غیر از شجر که اشکال گوناگون آن بصورت مفرد و جمع در مجموع ۲۷ مرتبه در آیات قرآن به کار رفته است، کلمات و عبارات دیگری نیز درباره شجر درخت به کار رفته، که هر یک بیان‌کننده شجر یکی از صفات و ویژگی‌های آن می‌باشند. با دقت در آیاتی که در آن‌ها به نوعی از درخت یاد شده و جمع بندی آن‌ها، درمی‌یابیم که از درخت تحت یکی از عناوین نه گانه شجر زیر یاد شده است: ۱- درخت و تسبیح خداوند؛ ۲- درخت و سجده در برابر خداوند؛ ۳- درخت نشانه‌ای بر قدرت خداوند؛ ۴- استفاده از درخت برای تمثیل؛ ۵- نقش درخت در زندگی انبیا؛ ۶- درختان بهشتی؛ ۷- درختان جهنم؛ ۸- درختان دنیوی؛ ۹- نقش درخت در زندگی انسان‌ها و حیوانات. با تدبر در آیات قرآن کریم می‌توان به اطلاعات خوبی در زمینه شجر درختان و نقش آن‌ها در زندگی انسان‌ها دست یابیم.

واژگان کلیدی: درخت، قرآن، انسان، شَجَر.

مقدمه

جهان آفرینش و طبیعت، خود کتابی است که از قالب حروف و کلمات و جملات بیرون آمده و بصورت ماه و خورشید، کوه و جنگل، دریا و خشکی، حیوان و انسان، گیاه و جماد تجسم یافته است. اگر در قرآن کریم سوره شجر، شمس، لیل، فجر، نجم، رعد، بقره، نحل، نمل، فیل، عنکبوت و نظایر آن‌ها بصورت حروف، کلمات و آیات آمده، در کتاب طبیعت، این سوره‌ها به گونه‌ای دیگر و با شکل و شمایلی نمایان است و بدین ترتیب اگر بگوئیم که این دو کتاب مکمل یکدیگر و یکی متمم دیگری

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

است، سخنی به گزاف نگفته ایم؛ زیرا پروردگار عالم در سوره ی آل عمران آیه ۱۹۰ فرموده: ((إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ لآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ)). در این کتاب آسمانی در اغلب موارد از درخت با واژه ی ((شَجَر)) یاد شده است. ((شَجَر)) را واژه شناسان این گونه تعریف نموده اند: ((هر روئیدنی که تنه دارد)) و آنچه تنه ندارد را ((نجم، عشب و حشیش)) می نامند. ناگفته نماند که در قرآن شری این لفظ به معنای ((مشاجر و تنازع)) نیز به کار رفته است (سوره ی مبارکه ی نساء آیه ۶۵). که معنای مطرح شده در این آیه نیز به معنای درخت نزدیک بوده و با آن مناسبت دارد؛ چرا که ((منازعه را از آن جهت تشاجر (مشاجر) گویند که سخن دو خصم یا خصوم مثل برگ و شاخه درخت به هم مختلط می شوند)) (۳). غیر از شجر که اشکال گوناگون آن بصورت مفرد و جمع در مجموع ۲۷ مرتبه در آیات قرآن به کار رفته است، کلمات و عبارات دیگری نیز درباره ی درخت به کار رفته، که هر یک بیان کننده ی یکی از صفات و ویژگی های آن می باشند (۴).

با دقت در آیاتی که در آن ها به نوعی از درخت یاد شده و جمع بندی آن ها، درمی یابیم که از درخت تحت یکی از عناوین نه گانه ی زیر یاد شده است: ۱- درخت و تسبیح خداوند؛ ۲- درخت و سجده در برابر خداوند؛ ۳- درخت نشانه ای بر قدرت خداوند؛ ۴- استفاده از درخت برای تمثیل؛ ۵- نقش درخت در زندگی انبیا؛ ۶- درختان بهشتی؛ ۷- درختان جهنم؛ ۸- درختان دنیوی؛ ۹- نقش درخت در زندگی انسان ها و حیوانات (۴).

مطالب اصلی

درخت و تسبیح خداوند

بر اساس آموزه های قرآن کریم، در عالم آفرینش، همه به تسبیح و تقدیس خداوند متعال مشغول هستند، "هر کس به زبانی صفت حمد تو گوید..... بلبل به غزل خوانی و قمری به ترانه". در سوره ی اسراء آیه ۴۴ اشاره شده است که: ((..... و هیچ چیز نیست مگر اینکه با تسبیح به ستایش او مشغول است و لیکن شما تسبیح آن ها را درک نمی کنید.....)). با عنایت به آیه ی فوق و ده ها آیه نظیر آن، درمی یابیم که ((درخت)) نیز که جزئی از عالم مخلوقات است، هماهنگ با سایر اجزای هستی، صبح و شام به تسبیح، تحمید و تهلیل آفریننده ی توانای خویش می پردازد. هر موجودی با زبان خویش، با خدای خود سخن می گوید. و تسبیح برای خدا، اختصاص به طایفه و یا نوع معینی از موجودات ندارد، بلکه تمامی موجودات او را تسبیح می گویند (۱ و ۲).

درخت و سجده در برابر خداوند

در بخشی از آیه ی ۱۸ سوره ی حج آورده ده است که: ((آیا نمی بینی که سجده می کنند برای خداوند هر کس که در آسمان ها و زمین است و خورشید و ماه و ستارگان و کوه ها و درخت و جنبندگان و عده ی بی شماری از مردم.....)). همچنین در آیه ی ۶ از سوره ی مبارکه ی الرحمن می خوانیم: ((و ستاره و درخت در حال سجده اند)). در این دو آیه ی شریف، سخن از سجده ی موجودات در برابر ذات مقدس پروردگار به میان آمده و در کنار آن ها از ((درخت)) نیز به عنوان یکی از این ساجدان یاد شده است. در حقیقت، درخت نیز هم چون کل هستی، مطیع امر خداوند بوده و در برابر ذات کبریایی اش خاضع و خاشع است و ذره ای از قوانین خداوندی حاکم بر عالم آفرینش تخلف نمی کند (۲).

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

درخت نشانه ای بر قدرت خداوند

خداوند در سوره های واقعه آیات ۶۳، ۶۴ و ۷۲ این حقیقت را مورد تأکید قرار داده و می گوید: ((آیا هیچ دربارہ ای آنچه کشت می کنید اندیشیده اید؟ آیا شما آن را می رویانید، یا می رویانیم؟... آیا شما آن درخت (آتشی که فروخته شد) را آفریده اید؟ یا ما آفریده ایم؟)). در دو آیه ای اول سخن از زراعت و کشت و کار است، ولی از آن جا که درخت، و کاشت و نگه داری آن نیز خود جزئی از زراعت به شمار می آید، می توان گفت درختکاری نیز مورد شمول این آیات و در واقع مصداق روشن آن هاست (۱ و ۲).

استفاده از درخت برای تمثیل

خداوند عزیز در آیات متعددی از قرآن کریم، برای تفهیم برخی از حقایق معنوی و ماوراء طبیعی به مخاطبان این کتاب از تمثیل بهره جسته است و برخی از این گونه امور را که دست احساس مادی بشر و ادراک آدمی از فهم آنها کوتاه است، به اشیاء و مخلوقات مادی تشبیه فرموده که از جمله ای آنها می توان به ((درخت)) اشاره نمود. در زیر برای آشنایی، برخی از مواردی که در آیات قرآن به عنوان مُشَبَّه به استفاده شده آورده شده است:

الف- تشبیه کلمه ای طیبه به درخت: در آیات ۲۴ و ۲۵ از سوره ای ابراهیم چنین می خوانیم: ((آیا ندیدی خدا چگونه مثل زده: سخن نیکو مانند درخت پاکیزه ای است که ریشه اش (در زمین ثابت) و شاخه ای آن در آسمان است و همیشه به اذن پروردگارش میوه می دهد...)). در این آیه خداوند، کلمه ای طیبه را به درختی تشبیه کرده که ریشه ای آن استوار و محکم بوده و شاخه های فراوانش پهنه ای آسمان را در بر گرفته است (۱ و ۲).

ب- تشبیه کلمه ای خبیثه به درخت: به دنبال تشبیه کلمه ای طیبه در آیه ای ۲۴ سوره ای مبارکه ای ابراهیم، خداوند عزیز در آیه ای ۲۶، از درخت به عنوان مُشَبَّه به استفاده فرموده است: ((و مثل سخن ناپاک همچون درخت ناپاکی است که از زمین کنده شده و قرار و ثباتی ندارد)). در این آیه ای شریفه سخن از ((کلمه ای خبیثه)) و شباهت آن با شجره ای خبیثه است (۲).

ج- شجره ای ملعونه: در آیه ای ۶۰ از سوره ای مبارکه ای اسراء خداوند از گروهی از انسان ها با عنوان ((شجره ای ملعونه)) یاد می کند. خداوند در این آیه می فرماید: ((و (یاد کن) هنگامی را که به تو گفتیم: به راستی پروردگارت بر مردم احاطه دارد، و آن رویایی را که به تو نمایانندیم، و (نیز) آن درخت لعنت شده در قرآن را جز برای آزمایش مردم قرار ندادیم؛ و ما آنان را بیم می دهیم، ولی جز بر طغیان بیش تر آن ها نمی افزاید)). در این آیه ای شریفه، خداوند مهربان و عزیز، گروهی از آدمیان را به واسطه ای اعمال ناپسند و نیز خُلُق و خوی شیطانی شان به درختی تشبیه نموده و آن درخت را نیز مورد لعنت و نفرین خود قرار داده است (۲).

نقش درخت در زندگی انبیای الهی

با مراجعه به قرآن کریم درمی یابیم که در تشریح حوادث زندگی پنج تن از پیامبران الهی به نقش درخت اشاره شده است که عبارتند از:

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

الف) در زندگی حضرت آدم: بدون تردید مهم‌ترین ماجرای که از ابتدای خلقت انسان، تاکنون، درخت در آن نقش بسزایی داشته، ماجرای زندگی حضرت آدم(ع) و خروجش از بهشت است. ماجرای ((شجره‌ی ممنوعه)) و خوردن میوه از آن توسط انسان و در نتیجه بیرون شدن آن از بهشت، بسیار مشهورتر از آن است که نیازی به بیان داشته باشد. از این رو تنها اشاره می‌کنیم که در قرآن کریم، در سه سوره و پنج آیه، کلمه‌ی ((شجر)) ۶ مرتبه بیان شده است، که همگی مربوط به سرگذشت حضرت آدم است: در سوره‌ی مبارکه‌ی بقره آیه‌ی ۳۵، در سوره‌ی مبارکه‌ی اعراف آیات ۱۹، ۲۰ و ۲۲ (در آیه‌ی اخیر افظ شجره ۲ بار بکار رفته)، و در سوره‌ی مبارکه‌ی طه آیه‌ی ۱۲۰ (۱ و ۲).

ب) در زندگی حضرت یونس(ع): حضرت یونس فرزند متا، یکی از پیامبران الهی است که خداوند او را برای هدایت و ارشاد مردم سرزمین نینوا برانگیخت. در سوره‌ی صافات (آیه‌ی ۱۴۵ و ۱۴۶) بدین موضوع اشاره شده است. در این آیات خداوند می‌فرماید: ((پس او را در صحرا افکندیم و او بیمار بود و بر او درختی از کدو رویانیدیم)). حضرت یونس مدتی در شکم حیوان دریایی (نهنگ) بود و نحیف شده بود، خداوند درختی از کدو بر او رویانید تا در سایه‌ی آن آرامش یابد و از میوه‌اش بخورد و نیرو و توان از دست رفته را بازیابد. که در آیات فوق به آن اشاره شد (۲).

ج) در زندگی حضرت موسی: باشکوه‌ترین بخش زندگی این پیامبر عظیم‌الشأن، همانا لحظه‌ی برانگیختن شدن او به رسالت است، که خداوند او را از پس درختی مورد خطاب قرار داد و با او سخن گفت و مأموریت هدایت بنی‌اسرائیل و مبارزه با فرعون را بر عهده‌اش نهاد. از جمله‌ی آیاتی که به زندگی حضرت موسی(ع) می‌پردازد، سوره‌ی مبارکه‌ی قصص، آیه‌ی ۳۰ می‌باشد. در این آیه خداوند می‌فرماید: ((چون به آن (آتش) رسید، در آن جایگاه مبارک، از آن درخت ندا آمد که: ای موسی! منم من، خداوند، پروردگار جهانیان)). در این حال خداوند از پس درخت با موسی به گفت و گو می‌پردازد و بدین‌گونه رسالت او آغاز می‌شود (۱ و ۲).

د) در زندگی حضرت مسیح(ع): خداوند در زمان تولد حضرت مسیح(ع) به مادرش ندا می‌دهد: ((تنه‌ی درخت را به سوی خود تکان بده که خرماي تازه بر تو بیفکند، بخور و بنوش و چشمت را روشن دار...)) (۲).

ه) در زندگی پیامبر اسلام (حضرت محمد(ص)): خداوند در آیه‌ی ۱۸ از سوره‌ی مبارکه‌ی فتح می‌فرماید: ((خداوند از مومنانی که در زیر درخت با تو پیمان بستند، خشنود شد و از وفا و خلوص آن‌ها آگاه بود، که آرامش روحی کامل برایشان فرستاد، و آنان را به فتحی نزدیک پاداش داد)). در این آیه‌ی شریفه به یکی از حوادث زندگی رسول اشاره دارد که در سال هفتم هجری به وقوع پیوست و به ((بیعت رضوان)) مشهور شد. این بیعت که در لحظات سرنوشت‌سازی از تاریخ اسلام، صورت پذیرفت، همان بیعت رضوان است که در آیه‌ی ۱۸ سوره‌ی فتح بدان اشاره شده است (۱ و ۲).

درختان بهشتی

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

همان گونه که یکی از ویژگی های باغ و بوستان در این عالم، وجود درخت است، بهشت نیز که خود باغی سراسر حُسن و جمال است، همانند باغ های دنیوی از درختان زیبا پوشیده شده است. که در آیاتی از قرآن کریم به ویژگی های آن اشاره شده است:

الف- در سوره ی مبارکه ی دهر، آیه ی مبارکه ی ۱۴ می خوانیم: ((و سایه های درختان) به آنان نزدیک است، و میوه هایش (برای چیدن) رام)). این آیه وضعیت ظاهری درختان بهشت و سهولت دسترسی به میوه ی آنان را بیان می کند (۱ و ۲).

ب- در سوره ی مبارکه ی الرحمن آیات ۴۶ تا ۴۸ چنین آمده است: ((و برای کسی که از مقام پروردگارش بترسد دو باغ بهش است. پس کدامین نعمت های پروردگارتان را تکذیب می کنید؟ آن دو باغ بهشتی دارای انواع نعمت ها و درختان پرطراوت است)). در این آیه به تنوع نعمت های بهشت و انواع مواهب آن اشاره شده است (۱ و ۲).

ج- در برخی از آیات قرآن کریم به نوع درختان بهشتی و این که چه میوه و محصولی دارند، اشاره شده است. در آیه ی ۶۸ سوره ی مبارکه ی الرحمن به درختان انار و خرما، در آیه ی ۲۳ سوره ی مبارکه ی نباء به درختان انگور، در آیه ی ۲۸ سوره ی مبارک واقعه به درخت سدر و در آیه ی ۲۹ سوره ی مبارک واقعه به درخت موز بهشتی اشاره شده است (۱ و ۲).

درختان دوزخی

بر خلاف بهشت که سراسر لطف و رحمت و مهربانی است، جهنم سراسر درد و رنج بوده و حتی درختان آن نیز بر خلاف درختان بهشتی سایه ای امن و میوه ای گوارا ندارند. در قرآن کریم از درختی جهنمی به نام ((زقوم)) یاد شده است. در سوره ی مبارک صافات آیات ۶۲ تا ۶۷ می خوانیم: ((آیا این بهشت (بهشت و رستگاری مومنان) بهتر است برای پذیرایی درخت زقوم؟ که ما را آن را آزمایشی برای ستمکاران قرار دادیم، همانا آن درختی است که از بُنِ دوزخ بیرون می آید. میوه ی آن درخت، سرهای شیاطین است. پس همانا ایشان می خورند و شکم های خود را از آن پر می کنند. پس آنگاه آن ها را بر آن درخت، آبی است سوزان)). در سوره ی مبارک دخان آیات ۴۳ تا ۴۶ نیز این گونه وصف شده است: ((همانا درخت زقوم، خوراک گناهکاران است، چون فلزی گداخته می جوشد در شکم ها، مانند جوشیدن آب جوشان)). راجع به زقوم دوزخی گفته اند: ((زقوم درختی است تلخ و بدمزه و بدبو که اهل جهنم را وادار می سازند از آن تناول می نمایند)) (۲).

درختان دنیوی

در قرآن کریم، آیات بسیاری وجود دارد که در آن ها به درختان دنیوی اشاره شده است :

درخت خرما : در سوره ی مبارکه ی ((غاشیه)) در آیه ی ۱۷ برای جلب توجه عرب به معجزات آفرینش، آن ها را به تفکر درباره ی شتر فرا می خواند؛ چرا که این حیوان در زندگی آن ها نقش بسزایی داشته و با آن ها مأنوس بوده است. در قرآن کریم در ۲۰ آیه به این درخت (نخل) اشاره شده است. و این تعداد در هیچ کدام از درختان سابقه ندارد (۲).

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

درخت انگور: پس از درخت خرما، درخت انگور بیشترین نام درختان در قرآن کریم را دارد. بطوری که ۱۱ مرتبه نام این درخت با کلمات ((عنب)) و ((اعناب)) آمده است.

درخت زیتون: اولین درختی است که بعد از طوفان نوح روئید و پیامبران در حق آن دعا کرده‌اند که درخت پربرکتی باشد. در قرآن کریم، یک سوره از این کتاب آسمانی را به نام آن نامگذاری کرده‌اند. کلمه‌ی ((زیتون)) که هم به درخت و هم به میوه‌ی زیتون اصلاقی می‌گردد، مجموعاً ۶ بار در قرآن کریم مورد استفاده قرار گرفته است. یک بار به صورت ((زیتونه)) در سوره‌ی مبارک نور آیه‌ی ۳۵ و چند مرتبه هم بصورت ((زیتون)) (۲).

درخت انار: رُمان، که به معنی انار است به درخت این میوه نیز گفته می‌شود و در قرآن کریم سه بار بدان اشاره شده است (۱ و ۲).

درخت سدر: سدر، همان درخت کُنار است. کلمه‌ی سدر، ۴ بار در قرآن کریم آمده است (۱ و ۲).

معروشات: معروشات، جمع کلمه‌ی معروشه می‌باشد و ((شجره معروشه، آن درختی را گویند که شاخه‌هایش به وسیله‌ی داربست بالا رفته و یکی بر بالای دیگری قرار گرفته باشد، مانند درخت انگور)). کلمه‌ی معروشات تنها دوبار و هر دوبار نیز در سوره‌ی مبارکه‌ی انعام آیه‌ی ۱۴۱ بکار رفته است؛ که نخست درباره‌ی درختان داربستی و بار دیگر درباره‌ی درختان غیرداربستی که بر پای خود استوارند و نیاز به داربست ندارند، بکار برده شده است. در تفسیر کلمه‌ی ((معروشات)) و ((غیرمعروشات)) علاوه بر آن‌چه گفتیم دو احتمال دیگر نیز وجود دارد: ((اول این‌که منظور از معروش درخت اهلی است که به وسیله‌ی دیوار و امثال آن در باغ‌ها حفاظت می‌شود و غیرمعروش درختان بیابانی و جنگلی و کوهستانی است))؛ و دوم آنکه ((معروش درختی است که سرپا ایستاده و یا به روی زمین بلند شده، اما غیرمعروش درختی است که به روی زمین می‌خوابد و پهن می‌شود)) (۱ و ۲).

نقش درخت در زندگی انسان‌ها و حیوانات

درخت از یک سو تأمین‌کننده‌ی بخش عمده‌ای از مواد مورد تغذیه‌ی آدمی است. و از سوی دیگر مایه‌ی آرامش و نشاط روحی اوست. البته در زندگی حیوانات نیز درخت نقش مهمی دارد؛ چرا که بخشی از مواد غذایی مورد نیاز این گروه از موجودات را نیز فراهم می‌آورد. دو آیه از قرآن کریم، به تأثیر و نقش درخت در زندگی آدمیان از زاویه‌ی تأمین یکی از ضروریات حیات آدمی (آتش) و نیز تأثیر آن در زندگی یکی از حشرات (زنبور عسل) می‌پردازد. الف- در آیه‌ی ۸۰ از سوره‌ی مبارک یاسین می‌خوانیم: ((اوست کسی که قرار داد برای شما از درخت سبز آتشی را، پس آنگاه شما از آن درخت آتش بر می‌افروزید)). ناگفته پیداست که آتش تنها خصلت نابودکنندگی نداشته و اگر بطور صحیح مورد استفاده قرار گیرد، یکی از مواد و احتیاجات ضروری زندگی آدمی است. ب- در سوره‌ی مبارکه‌ی نحل، آیه‌ی ۶۸ آمده است: ((و پروردگار تو به زنبور عسل وحی کرد که از پاره‌های کودها و برخی درختان و از آنچه داربست می‌کنند، خانه‌هایی برای خود درست کن)). این آیه‌ی شریف، اشاره به نقش و تأثیر درخت در زندگی زنبور عسل دارد (۱ و ۵).

اولین همایش ملی رهیافت های علوم کشاورزی در پرتو قرآن

اسفند ماه ۱۳۹۴

دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

نتیجه گیری

همانطور که از مطالب مورد بحث مشخص است، با تدبر در آیات قرآن کریم می توان به اطلاعات خوبی در زمینه های درختان و نقش آن ها در زندگی انسان ها دست یافت. بعبارت بهتر، درخت از اهمیت بالایی در قرآن کریم برخوردار بوده و در آیات متعددی از درخت و انواع آن و فوایدی که داراست، سخن گفته شده است. درختان از جمله مواهب طبیعت بوده، که اهمیت زیادی در زندگی انسان دارد. از جمله تأمین اکسیژن و جلوگیری از فرسایش خاک و فجایع طبیعی مانند سیل و همچنین تأمین مواد غذایی مورد نیاز انسان. علاوه بر این جنبه های مادی، درخت از جنبه های معنوی بالایی برخوردار است. به گونه ای که در گذشته، در برخی نقاط جهان مورد پرستش قرار می گرفت. همانگونه که در این مقاله گفته شد، درخت نیز همانند سایر موجودات خدارا تسبیح می گوید و در برابر آن سجده می کند. درخت یکی از نشان های قدرت خداوند نیز بوده و در آیات متعددی از قرآن، از درخت جهت تمثیل استفاده شده است. درخت در زندگی و حیات دنیوی و اخروی انسانها نقش مهمی ایفا می کند. درخت از یک سو تأمین کننده بخش عمده ای از مواد مورد تغذیه آدمی است و از دیگر سو مایه آرامش و نشاط روحی او. در این مقاله تا حد امکان به مهم ترین موارد مربوط به درخت از دیدگاه قرآن پرداخته شد. هر چند با تفکر و تعقل بیشتر، می توان به نتایج بیشتری نیز دست یافت، که از حوصله های این مقاله خارج است.

منابع

قرآن کریم.

آینه تبند، ا. ۱۳۹۳. قرآن و دانش کشاورزی (تألیف)، انتشارات معتبر. ۱۸۴ص.

قرشی، ع. ا. ۱۳۸۶. قاموس قرآن. انتشارات.

مومنی، م. ۱۳۸۷. درخت در قرآن. سایت خبری فارس نیوز.

مومنی، م. ۱۳۸۳. درخت در قرآن. پایگاه اطلاع رسانی حوزه. فرهنگ جهاد بهار ۱۳۸۳، شماره ۳۵.